

Svečanost predaje orgulja župama u Hrvatskoj

Rijeka, (IKA) – Povjerenstvo za medije Riječke nadbiskupije priredilo je 11. travnja konferenciju u povodu velike donacije od 6 električnih orgulja župnim crkvama u Hrvatskoj. Na svečanosti koja je upriličena u župnoj crkvi Sv. Terezije od Djeteta Isusa na Vežici sve goste je pozdravio povjerenik za medije i župnik s Vežice mons. Dinko **Popović**. Na seminarima za voditelje crkvenih zborova Istre i Primorja koji su se desetak godina održavali u Pazinu uvidjelo se da su glavni nedostatak mnogih crkava orgulje, jer se sviralo na lošim starim orguljama ili sintesajzerima. Jedan od voditelja seminara Eugen **Sagmeister** iz Bavarske uspio je preko tvrtke *Alhborn* donirati orgulje crkvama u Istri. Posrednik te vrijedne donacije orgulja bili su ravnatelj glazbene škole *Ivan Matetić Ronjgov* iz Pule prof. Dušan **Prašelj**, *Ministarstvo kulture RH* i *Caritas Riječke nadbiskupije*. Sagmeister je uručio darovnice franjevačkom samostanu Sv. Filipa i Jakova u Vukovaru, župi sv. Kuzme i Damjana iz Fažane, župi Navještenja Blažene Djevice Marije iz Gospića, župi sv. Andrije iz Tršća, župi sv. Antuna Padovanskog i župi sv. Terezije od Djeteta Isusa u Rijeci.

Orgulje u crkvi na Vežici blagoslovio je gospićko-senjski biskup Mile **Bogović**, istaknuvši kako se svaki dar koji nam dolazi od Boga treba ugrađivati na dobro zajednice. Dar glazbe i pjesme prof. Prašelj je na najbolji način ugradio u zajednicu. On je uvidio kako i glasoviri trebaju dobru pratnju i našao je način kako uljepšati naše pjevanje. Taj susret kao kraj jedne velike donacije plod je dijaloga između prof. Prašelja i Eugena Sagmeistera, a za nas je jedan veliki početak uljepšavanja glazbe u našoj Crkvi. Nakon blagoslova orgulja u ime Riječke nadbiskupije za donirane orgulje na njenu području i u ime gvardijana samostana u Vukovaru fra Zlatka **Špehara** zahvalnice tvrtki *Alhborn* uručio je mons. Popović.

Biskup Štambuk blagoslovio obnovljene orgulje

Mons. Slobodan **Štambuk**, biskup hvarsko-bračko-viški, u subotu je, 27. rujna, na blagdan sv. Vinka Paulskog u supetarskoj župnoj crkvi Navještenja Marijina blagoslovio obnovljene orgulje (iz 18. st.). Na samoj kolaudaciji orgulja nastupila je s. Mirta **Škopljanac-Maćina** iz Splita sa zborom sestara Milosrdnica, prigodom 70. obljenice prisustva i plodnog rada redovnica sv. Vinka Paulskoga u Supetru. Sutradan, u nedjelju, 28. rujna, biskup Štambuk je predvodio svečanu koncelebriranu misu i održao prigodnu propovijed.

Večernji program je počeo s *Jubilejskom himnom* koju je izveo župni zbor Sv. *Cecilije* pod ravnanjem Marije **Kelava** i orguljskom pratnjom s. Silvane **Jukić**. Župnik don Andro **Ursić** je u svom pozdravnom govoru predstavio nazočne, iznio kratku povijest obnovljenih orgulja, a zatim ukazao na uspjehe i teškoće sestara Milosrdnica u Supetru. Nakon ispjevanog psalma biskup Štambuk blagoslovio je obnovljene orgulje. Odmah nakon toga s. Mirta je svečano otvorila orgulje s *Sonatom u C i B duru* Bajamontija. Kroz bogati program u kojem je sudjelovao Zbor sestara Milosrdnica, provincijalka s. Marija Karolina **Zebić** je iznijela povijest Družbe i njihov plodni rad u župi Supetar. Osim s. Mirte nastupile su i s. Antonija **Delonga** (sopran) i s. Judita **Gojak** (orgulje). Na kraju koncerta mons Štambuk je pozdravio sve učesnike, zahvalio sestrama što su utkali dio svoje povijesti u Supetru, ali je ukazao na nepravdu koja je počinjena prema njima.

Naime, sestre milosrdnice došle su u Supetar 1933. godine i nastanile se u predjelu Vela luka gdje su sagrađile 1934. godine dom Gospe od Zdravlja u kojem su uložile puno truda i odricanja. U toj gradnji im je pomogao tadašnji kapelan don Drago Bosiljevac. Dom je služio kao lječilište za nezbrinutu djecu i siromašne obitelji, a u njemu su se odgajale djevojke i obučavale su u šivanju. Zagrebački nadbiskup Bauer i bl. Alojzije Stepinac su lještovali u tom domu. U tijeku II. svjetskog rata dom su zaposjeli komunisti. Tako je narodna vlast 1950. sestre protjerala u obližnje mjesto Mirca, 1955. ih silom dovela u privatnu kući u Supetar (u predio Glavica), a 1965. godine nastanile su se u sadašnjoj kući gdje do danas žive, mole i rade.

Povijesne orgulje

Orgulje u Supetarskoj župnoj crkvi su se vodile pod nazivom Nakićeve orgulje iz 1753. godine, kada je Petar Nakić, svećenik i graditelj sagrađio orgulje u Nerežišćima, a tri godine kasnije i u Supetru - pa s pravom se slavi ove godine 250 godina Nakića na otoku Braču. Činjenica je da je ovaj vrsni graditelj orgulja iz 18. st. Šibenčanin i da je sagrađio niz orgulja na području Italije i Dalmacije te da je vrsno radio na otoku Braču.

Nakon obnove ovih povijesnih orgulja kojima je istina vraćen autentični oblik imaju veoma malo od izvornih manjih Nakićevih orgulja iz 1756. godine. Iz njih se može prepoznati Nakićev način rada tj. možemo ih svrstati u venecijansko-dalmatinsku školu. Prema istraživanju prof. Ladislava Šabana, 1790. počelo je sakupljanje za nove orgulje, koje je 1808. godine obnovio Luigi Gennari. Spomenute orgulje su tijekom 19. i 20. stoljeća doživjele određene preinake. O tome će mjerodavnije govoriti i zapisati naši stručnjaci.

Napominjemo da su zbog obnove i proširenja pjevališta ove orgulje rastavljene 1994., a dvije godine

kasnije (koncem godine 1996.) prevezene u atelje *Heferer* u Zagreb. Zahvaljujući Ministarstvu kulture RH, Županiji Splitsko-Dalmatinskoj, gradu Supetra i župljanima i dobročiniteljima, koji su izdvajali kroz protekle godine novčana sredstva, ove povijesne orgulje su konačno obnovljene, a sredinom mjeseca srpnja o.g. složene u pjevalištu župne crkve. Djelatnici Umjetničke radionice *Heferer* su kompletirali i obnovili sve registre (22 registra), napravili novo kućište te funkcionalno i fonički oblikovali instrumentalni ustroj orgulja. Ovom restauracijom nije obuhvaćena restauracija zastora sa slikom Davida s harfom niti je dovršeno vanjsko oslikavanje kućišta orgulja.

Svečana misa na čast sv. Vinka

Biskup Slobodan Štambuk je u nedjelju 28. rujna predvodio koncelebriranu misu i u svojoj propovijedi oslikao lik velikog prijatelja siromaha i osnivača družbe milosrđa i ljubavi te se još jednom osvrnuo na veliku ulogu Družbe sestara milosrdnica u Supetru, Hvarskoj biskupiji i našoj domovini. Ukazao je na neispravljenu nepravdu prema sestrama, koje su silom izbacili "osloboditelji" i "oslobodili" ih od vlastite doma. Tijekom mise naizmjenično je pjevao župni zbor *Sv. Cecilije i Zbor sestara Milosrdnica* iz Splita. Časne sestre su pročitale čitanja i izrekle molitvu vjernika te pri kraju mise zapjevale nekoliko pjesama što je izazvalo pljesak čitave vjerske zajednice.

Andro Uršić

Nakićeve orgulje: da ili ne?!

U župnom uredu Supetar pronašli smo znanstvenu studiju Ladislava Šabana pod naslovom: *Umjetnost i djela graditelja orgulja Petra Nakića u Dalmaciji i Istri*, izdano u Zagrebu 1973. Na strani 22. je naslov: *Orgulje u Supetru (1756.)*. Prema izlaganju Šabana izvorne orgulje Nakića su postavljene u župnoj crkvi 1756. godine (1753. začela se ideja da se nabave orgulje!). Osim toga, tijekom stoljeća su se orgulje obnavljale i proširivale, pa je, prema prof. Šabanu, ostalo vrlo malo od izvornih Nakićevih orgulja. Pročitajmo cjelovit tekst!

Orgulje u Supetru (1756.)

O ovim se orguljama posve sigurno znade samo da su doista postojale, ali se zna i to da su žitelji Supetra već oko 1790. ponovno sabirali milodare za nove orgulje, koje su vjerojatno uskoro i nabavljene. Zapis na stražnjoj strani velature u današnjim orguljama kazuje da je orgulje obnovio Luigi Gennari iz Roviga 1808. godine. Ali to još nipošto ne razjašnjava problem i zato treba poći redom.

Knjiga računa Bratovštine sv. Petra i Pavla u Supetru pokazuje da je po dogovoru starješina 7. svibnja 1753. donijet zaključak da se iskoristi vrijeme dok Petar Nakić boravi u Nerežišćima i da se s njim sklopi ugovor o gradnji orgulja za mjesnu župnu crkvu. Za isplatu tih orgulja ima se upotrijebiti u prvom redu ostavština trećoretkinje (pizochere) Franjice Bučić.

Orgulje su doista bile naručene i isporučene su 1756. Prispjele su u Supetar mjeseca srpnja ili kolovoza 1756., jer je 10. kolovoza Nakić primio za gotove orgulje 70 cekina, od koje je svote odmah po sklapanju ugovora dobio 40 cekina. U Supetru je Nakić osobno postavljao svoje orgulje, došavši u pratnji jednog pomoćnika čije ime ne znamo. Tako prema računskoj knjizi.

Ipak se čini da je Nakić postavljao orgulje u Supetru još mjeseca svibnja, pa je upis u knjigu računa uslijedio mnogo kasnije. Jer iz poznate nam već knjige računa župne crkve u Nerežišćima doznajemo da je Nakić 28. svibnja 1756. posjetio Nerežišća i pregledao tamo svoje orgulje. Stoga je lako moguće da je Nakić postavljao orgulje u Supetru mjeseca svibnja ili lipnja, tj. prije ili nakon Nerežišća.

Teže je objasniti kako je došlo do toga da su mještani 1790., dakle jedva nakon 35 godina, morali ponovno sakupljati za nove orgulje. Tu pomaže samo domišljanje. Znajući za poznatu solidnost izvedbe Nakićevih orgulja mogla bi se nametnuti misao da su supetarske orgulje nekom prilikom oštećene pa je trebalo izvršiti temeljitu obnovu. Ipak, moglo bi biti da pravi razlog leži u veličini orgulja. Budući da nam sastav Nakićevih orgulja nije poznat, kao mjerilo možemo uzeti cijenu koja je plaćena za orgulje. Ta se cijena podudara s cijenom plaćenom u Zaostrogu pa će valjda i orgulje biti iste veličine. Ako su orgulje odgovarale za crkvu u Zaostrogu, teško da su mogle odgovarati prostoru crkve u Supetru. Za tu su crkvu sigurno bile premale pa su mještani odlučili da ih povećaju. Lako je moguće da su mještani pristupili sabirnoj akciji u tu svrhu 1790., pa su dali najprije izraditi novo i veće kućište u koje su najprije smjestili Nakićeve orgulje, a onda ih 1808. dali povećati i proširiti za par registara, sto je učinio Gellari.

Ako gledamo kućište današnjih orgulja, ono ni po stilu ni po veličini ne nalikuje Nakićevim djelima. Lako je moguće da je to ono "novo" kućište »novih orgulja« građeno krajem 18. stoljeća ili početkom 19. Mnoge kasnije preinake, nastale u toku 19. i početkom 20. stoljeća, još su više zamutile izvorni lik orgulja te je teško raspoznati raniji sastav. Ipak se može razabrati da su ranije bile građene potpuno u duhu tradicije 18. stoljeća. Nekadašnji je sviraonik bio posve standardnog tipa i opsega sviraonika 18. stoljeća (C/E-C3), no danas je moderniziran i k tome proširen do opsega modernih